

סדר ט"ו בשבט

עורך:

אליסף תל-אור

הקדמה

ט"ו בשבט עבר גלגולים רבים. לבש צורה ופשט צורה לאורך הדורות. היו ימים שבהם הוא היה רק ציון קטן בלוח השנה, והיו תקופות, כדוגמת ימי ראשית הציונות, שהוא נעשה ליום משמעותי ביותר בעבור העם הקם מחדש בארצו ומבקש לטעת בו את אוהלו. המלחמה העקובה מדם שנכפתה עלינו מטלטלת את עולמינו. ומתוך טלטלה זו גם מחזור הזמנים מקבל משמעות מחודשת. ט"ו בשבט, בהיותו יום המבטא יותר מכל בלוח השנה העברי את היחס שבין האדם והאדמה, מהווה עבורנו כיום הזדמנות לעסוק באופן נרחב בזיקה הזו, על הפנים השונות שלה.

ארבעת השערים שבסדר ט"ו בשבט שלפניכם מבקשים לספר ארבעה סיפורים שונים על היחס שבין האדם והאדמה. ארבעה קולות שמתקיימים בנו בעת ובעונה אחת. לעיתים הם משלימים ומשתרגים זה בזה. לעיתים הם צורמים כשהם נשמעים זה בצד זה. אך רק יחד הם מאפשרים לנו לשמוע את הדיאלוג שמתקיים בתוכנו במערכת היחסים המסועפת שבין האדם והאדמה.

השער הראשון, 'אדם ואדמה', מבטא את הזיקה של האדם - כל אדם - אל הטבע שסביבו. הוא מספר את העמידה לנוכח פלא הטבע. את הנחמה שניתן למצוא בטבע. את השגב, הרוממות, והרוח - שממלאים את לבנו כשאנו יוצאים אל חיק הטבע. זיקה זו, מבטאת את סיפורו של ט"ו בשבט בשנים האחרונות, כיום שמבטא את ערכי הקיימות והשמירה על הסביבה. והוא מבטא את היחס שכולם, ללא הבדל דת או תרבות - חשים ביחס לאדמה.

השער השני, 'ארצי מולדתי' מבטא את הזיקה של העם היהודי אל אדמת הארץ. הוא מבטא את הזיקה ההיסטורית של העם היהודי אל ארץ מולדתו, ואת המעשה הציוני הגדול של השיבה אליה והפרחתה. אם השער הראשון מספר את הסיפור האוניברסלי של הזיקה שבין האדם והאדמה, הרי שהשער השני משלים אותו ומספר את הסיפור הלאומי, בדבר הזיקה הייחודית של האדם ומולדתו.

השער השלישי, 'ארץ של חלב, מרור ודבש' מאיר את צידו האפל של הירח, כלשונו של מאיר אריאל, ומספר גם על המחיר הכבד, הכאב והשכול שכרוכים בזיקה הלאומית אל הארץ. שער זה מבקש להזכיר שבד בבד עם הלב השמח, ישנה גם עין בוכה המבכה את אלו אשר לא שבו ואת אלו שלעולם לא ישובו, כששלמו את מחיר הדמים.

השער הרביעי, 'ונתת שלום בארץ' חותם את ארבעת השערים ומבטא את השאיפה לימים בהם חרב שוב לא תעבור בארץ, וסוכת שלום תפרש מעל לארבע כנפות ארצנו. שער זה, מבטא משמעות נוספת שיכולה להיות לט"ו בשבט בימינו:

יום שהוא מעין עולם הבא, יום שמבקש להנכיח בתוך המציאות הקשה והמורכבת שלנו אל האוטופיה אליה אנו שואפים, בה גר זאב עם כבש ונמר עם גדי ירבע.

שער ראשון - אדם ואדמה

חוקמים יחד ושרים:

שירת העשבים |

נעמי שמר ע"פ תורתו של רבי נחמן מברסלב

דע לך

שכל רועה ורועה

יש לו ניגון מיוחד

משלו

דע לך

שכל עשב ועשב

יש לו שירה מיוחדת

משלו

ומשירת העשבים

נעשה ניגון

של רועה

כמה יפה

כמה יפה ונאה

כששומעים השירה

שלהם

טוב מאוד

להתפלל ביניהם

ובשמחה לעבוד

את השם

ומשירת העשבים

מתמלא הלב

ומשתוקק

וכשהלב

מן השירה מתמלא

ומשתוקק

אל ארץ ישראל

אור גדול

אזי נמשך והולך

מקדושתה של הארץ

עליו

ומשירת העשבים

נעשה ניגון

של הלב.

כוס ראשונה

צורכת/ת הסדר:

כוס ראשונה נשא לברכה

על שפע האדמה

האוויר המים והאש.

ונודה על ארץ חמדה:

ארץ חיטה ושעורה

וגפן ותאנה ורימון

ארץ זית שמן ודבש

שותים כוס ראשונה - כלה לזן

שער ראשון - אדם ואדמה

חוקמים יחד ושרים:

שירת העשבים |

נעמי שמר ע"פ תורתו של רבי נחמן מברסלב

דע לך

שכל רועה ורועה

יש לו ניגון מיוחד

משלו

דע לך

שכל עשב ועשב

יש לו שירה מיוחדת

משלו

ומשירת העשבים

נעשה ניגון

של רועה

כמה יפה

כמה יפה ונאה

כששומעים השירה

שלהם

טוב מאוד

להתפלל ביניהם

ובשמחה לעבוד

את השם

ומשירת העשבים

מתמלא הלב

ומשתוקק

וכשהלב

מן השירה מתמלא

ומשתוקק

אל ארץ ישראל

אור גדול

אזי נמשך והולך

מקדושתה של הארץ

עליו

ומשירת העשבים

נעשה ניגון

של הלב.

כוס ראשונה

צורכת/ת הסדר:

כוס ראשונה נשא לברכה

על שפע האדמה

האוויר המים והאש.

ונודה על ארץ חמדה:

ארץ חיטה ושעורה

וגפן ותאנה ורימון

ארץ זית שמן ודבש

שותים כוס ראשונה - כלה לזן

שרית יחד:

אחלה עולם |

ג'ורג' וייס ובוב ת'יל, תרגום: מאור כהן ועלי מוהר

והנה תינוקות בוכים במיטה
מה שהם ילמדו לעולם לא אדע
אז אני שר לעצמי, איזה אחלה עולם
אחלה עולם...

וכל צבעי הקשת, יפים וחדשים
פרוסים אחרי הגשם על פני האנשים
והיום כה יפה, וקל לי כל כך
לומר שאני אוהב אותך

השמיים כחולים, ענן הוא לבן
והבוקר בהיר, ובלילה אשן
ואחלום לעצמי, איזה אחלה עולם
אני שר לעצמי (שר לעצמי), איזה אחלה עולם

כשאני רואה בחלוני
עץ שמוריק לך וגם לי
אני שר לעצמי, איזה אחלה עולם

השמיים כחולים, ענן הוא לבן
והבוקר בהיר ובלילה אשן
ואחלום לעצמי, איזה אחלה עולם

וכל צבעי הקשת, יפים וחדשים
פרוסים אחרי הגשם על פני האנשים
והיום כה יפה, וקל לי כל כך
לומר שאני אוהב אותך

אדמה ושמיים

אדמה ושמים

חום האש צליל המים

אני מרגיש זאת בגופי

ברוחי בנשמת

הייה הייה הייה הייה

הייה הייה הייה הוו...

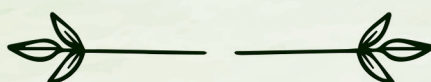

נגיד שעולם מתגלה
עלינו עכשיו
ואין צורך לומר מילים
שזמנם נגמר
נגיד שהסכמת לוותר
על חומות מגדלים בשמיים
בואי...

נגיד שאין פחד יותר
רק הרגע הזה עכשיו
נגיד שרק שתינו פה
עולות מטפסות בהר
נגיד שאין טעם יותר להסתיר
איזה אמת מיוחדת
בואי נרוץ מפה מהר
מפה מהר

בואי, נרוץ לשדות, שמיים יפתחו שמש
בעיניים רגליים יחפות במים
לו רק תעשי צעד אחד
פסיעה אחת והגענו
כל העולם ירוץ בשבילך

בואי, נרוץ לשדות, שמיים יפתחו
ננשום אויר כנוע, לנוע נוע
בואי, עכשיו זה קורה זה לא במקרה
ששדה מתגלה
והאור מתבהר והשקט גובר

אדמה |

אהוד מנור, יאיר קלינגר

הן באתי ממך, מחיקך, אדמה,
ואת עתידה לשכך - אדמה
את כל כאבי, את לילותי, את ימי,
עולם ומלואו לך מודה - אדמה
ואנו עצי השדה - אדמה
ממך ואלייך אם כל חי, אמציתי.
אדמה - נותנת פריה לכולם.
אדמה - טובה ותמימה לעולם.
אדמה - למדי נא את בנך האדם.
אמא אדמה.

אדמה, אני קשובה לקולך.
אדמה, תמיד ולאן שאלך.
אדמה, השביל בו אפסע הוא שבילך,
אמא אדמה.

אדמה, רגלי מהלכות יחפות.
אדמה, פנייך חמות ועוטפות.
אדמה, עיניים חומות בי צופות,
אמא אדמה.

השיר של הארץ | יהושע סובול, יוני רכטר

בואו נשיר את השיר המטורף של הארץ
בואו נשיר את השיר הצהוב של החול
יחפנים מתהלכים לאורכה ולרוחבה של הארץ
ועושים איתה אהבה, אנשים פורקי עול.

איפה הארץ היא, שקראו לה קטנטונת?
איפה אותה אהבה מגוללת בחול?
אנרכיסטים הולכים בדרכים, לעורם רק כותונת
ובוערת אש בראשם ששורפת הכל?

תנו לי לשוב אל אותה הפינה הנידחת
איפה אותם החיים עם שמחת הפשטות
תנו לי מילים עזובות, מנגינה נשכחת,
להוציא מבין הקוצים, קרעים של ילדות.

תנו לי לשיר את השיר החולה, הקודח
מאוהב וזרוק אמיתי בלי זהות וזכויות
תנו לי לחזור בדרכים החולות אהבה לירח
שוב לחזור ללכת יחף על שברי זכויות.

אז ירנן |

הבן איש-חי, הרב יוסף חיים מבגדאד

אֶז יִרְנֵן עַץ הַיְעָרִים לְפָנַי אֶל אֲדִיר אֲדִירִים
יְעִיר זְמִירוֹת וְשִׁירִים אֲשִׁיר שִׁיר חֲדָשׁ
יִתְפָּאֵר אֶל חַי צוּרֵנוּ וְשִׁמוּ יִתְקַדֵּשׁ

בְּרוּךְ אֵל שׁוֹכֵן עֲרֵבוֹת הַבּוֹרָא נְפֹשׁוֹת רַבּוֹת
וּבְרָא אֵילָנוֹת טוֹבוֹת אֲשִׁיר שִׁיר חֲדָשׁ
יִתְפָּאֵר אֶל חַי צוּרֵנוּ וְשִׁמוּ יִתְקַדֵּשׁ

רַם אֵל בְּשָׁמַי מְעוֹנִים בְּרוּךְ מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים
מְצַמִּיחַ עֲנָבֵי גִפְנִים אֲשִׁיר שִׁיר חֲדָשׁ
יִתְפָּאֵר אֶל חַי צוּרֵנוּ וְשִׁמוּ יִתְקַדֵּשׁ

כִּפְדּוֹ אֵל בְּאוֹרִים הַגְּדִיל עֲנָפִים וְזְמִירִים
וּבְרָא זֵיתִים וְתַמָּרִים אֲשִׁיר שִׁיר חֲדָשׁ
יִתְפָּאֵר אֶל חַי צוּרֵנוּ וְשִׁמוּ יִתְקַדֵּשׁ

יִתְבָּרֵךְ חַי דָּר מְעוֹנָה מְצַמִּיחַ פְּרֵי תְּאֵנָה
נוֹדָה לוֹ בְּשִׁיר וְרִנָּה אֲשִׁיר שִׁיר חֲדָשׁ
יִתְפָּאֵר אֶל חַי צוּרֵנוּ וְשִׁמוּ יִתְקַדֵּשׁ

הִלְלוּ אֵל חַי בְּזְמִירוֹת הַמְּגִדִיל עַל מֵי נְהָרוֹת
רְמוֹנִים וּמִינֵי פְרוֹת אֲשִׁיר שִׁיר חֲדָשׁ
יִתְפָּאֵר אֶל חַי צוּרֵנוּ וְשִׁמוּ יִתְקַדֵּשׁ

חֲזְקוּ לְבַבּוֹת שׁוֹבְבוֹת שְׂמֵחוּ בְּנִים עִם הָאֲבוֹת
כֹּה נִזְכָּה לְשָׁנִים רַבּוֹת אֲשִׁיר שִׁיר חֲדָשׁ
יִתְפָּאֵר אֶל חַי צוּרֵנוּ וְשִׁמוּ יִתְקַדֵּשׁ.

שער שני - ארצי מולדתי

שריק יחד:

פירות חמשה עשר |

נעמי שמר

שָׁלַג עַל עִירִי כָּל הַלַּיְלָה נָח
אֶל אַרְצוֹת הַחֶסֶם אֲהוּבֵי הַלֶּךְ
שָׁלַג עַל עִירִי וְהַלַּיְלָה קַר -
מֵאַרְצוֹת הַחֶסֶם לִי יָבִיא תָּמָר

דַּבַּשׁ הַתְּאֵנָה, מֵתֵק הַחֶרֶב
וְאוֹרֶחַת גַּמְלִים עֲמוּסֵי כָּל טוֹב
הִנֵּה שׁוֹב יֵשׁוּב שָׁמֶשׁ לְבָבִי
וּמִשָּׁם תִּפְּוַח זָהָב יָבִיא

שָׁלַג עַל עִירִי נָח כְּמוֹ טְלִית
מֵאַרְצוֹת הַחֶסֶם מָה יִבְאֵת לִי?
שָׁלַג עַל עִירִי, שָׁלַג עַל פְּנֵי
וּבִתּוֹךְ הַפְּרִי כָּל גַּעְגּוּעֵי

כוס שניה

צורכת/ת הסדר:

כוס שנייה נשא
לברך על מולדתנו
ארץ אבות ואמהות
אליה שבנו
אחרי שנות אלפיים
לקום בה מעפר
ולחדש בה
חיי קוממיות.

שומים כוס שניה - רוזה לזן ומיץ אבוס

שריט זיחג:

אל בורות המים |

נעמי שמר

ארץ |

שייקה פייקוב

מאהבתי

הלכתי אל בורות המים

בדרכי מדבר

בארץ לא זרועה

מאהבתי

שכחתי עיר ובית

ובעקבותיך -

בנהיה פרועה -

ארץ, ארץ, ארץ,

ארץ תכול אין עב,

והשמש לה

כדבש וחלב,

ארץ בה נולדנו

ארץ בה נחיה

ונשב בה, יהיה

מה שיהיה

אל בורות המים, אל בורות המים

אל המעין אשר פועם בהר

שם אהבתי תמצא עדין

מי מבוע

מי תהום

ומי נהר

ארץ שנאהב

היא לנו אם ואב

ארץ של העם

ארץ לעולם

ארץ בה נולדנו

ארץ בה נחיה

יהיה מה שיהיה.

רק אהבתי

נתנה לי צל בקיץ

ובסערת החול הנוראה

רק אהבתי

בנתה לי עיר ובית

היא חיי, והיא

מותי מדי שעה

ארץ, ארץ, ארץ,

ים אל מול החוף

ופרחים וילדים

בלי סוף.

בצפון כינרת

בדרום חולות

ומזרח למערב

נושק גבולות

ארץ שנאהב...

ארץ, ארץ, ארץ,

ארץ התורה

את מקור האור

ושפת האמונה.

ארץ, ארץ, ארץ,

ארץ יקרה,

הן הבטחת

שאין זו אגדה.

אל בורות המים...

שם התאנה

ושם שתילי הזית

ופריחת הרימונים המופלאה

שם אהבתי

השיכורה ולא מיין

את עיניה תעצום לאט לאט

שהשמש תעבור עלי |
יורם טהרלב, חנן יובל

ישנם ימים ללא מרגוע
בם לא אמצא לי נחמה
ומוכרחה אני לנגוע
בעשבים, באדמה

לפסוע באותה הדרך
בתוך פריחת הכרכומים
ולהיות כל כך אחרת
ולפרוח ערב הגשמים

רק תפילה אשא
הוי אלי, אלי
שהשמש תעבור עלי
ותראה לי שוב את משעולי
הוי אלי, אלי
רק תפילה אשא
שהשמש תעבור עלי
ותיקח אותי אל המסע

ואם אשוב אל זאת הארץ
ואם אפסע שוב בדרכים
האם כקדם יכירוני
האנשים והפרחים

רק תפילה אשא
הוי אלי, אלי
שהשמש תעבור עלי
ותראה לי שוב את משעולי
הוי אלי, אלי

רק תפילה אשא
שהשמש תעבור עלי
ותיקח אותי אל המסע
רק תפילה אשא

הוי אלי, אלי
שהשמש תעבור עלי
ותראה לי שוב את משעולי
הוי אלי, אלי
רק תפילה אשא
שהשמש תעבור עלי
ותיקח אותי אל המסע

האם אמצא את כל היופי
האהבה הנושנה
אשר היתה שם כשעזבתי
עת אהבתי פעם ראשונה

בארץ-ישראל קם העם היהודי, בה עוצבה דמותו הרוחנית, הדתית והמדינית, בה חי חיי קוממיות ממלכתית, בה יצר נכסי תרבות לאומיים וכלל-אנושיים והוריש לעולם כולו את ספר הספרים הנצחי.

לאחר שהוגלה העם מארצו בכוח הזרוע שמר לה אמונים בכל ארצות פזוריו, ולא חדל מתפילה ומתקוה לשוב לארצו ולחדש בתוכה את חירותו המדינית מתוך קשר היסטורי ומסורתי זה חתרו היהודים בכל דור לשוב ולהאחז במולדתם העתיקה; ובדורות האחרונים שבו לארצם בהמונים, וחלוצים, מעפילים ומגינים הפריחו נשמות, החיו שפתם העברית, בנו כפרים וערים, והקימו ישוב גדל והולך השליט על משקו ותרבותו, שוחר שלום ומגן על עצמו, מביא ברכת הקידמה לכל תושבי הארץ ונושא נפשו לעצמאות ממלכתית.

(פסקת הפתיחה של חז"ת הנצחית)

שריט זיחה:

השקדיה פורחת |

ישראל דושמן, מנשה רבינא

השקדיה פורחת,

ושמש פז זורחת.

צפרים מראש כל גג

מבשרות את בוא החג:

נטע כל הר וגבע,

מדן ועד באר-שבע:

וארצנו שוב נירש -

ארץ זית יצהר ודבש.

ט"ו בשבט הגיע - חג האילנות!

ט"ו בשבט הגיע - חג האילנות.

ט"ו בשבט הגיע - חג האילנות!

ט"ו בשבט הגיע - חג האילנות

הארץ משועת:

הגיעה עת לטעת!

כל אחד יטע פה עץ,

באתים נצא חוצץ:

ט"ו בשבט הגיע - חג האילנות!

ט"ו בשבט הגיע - חג האילנות.

תפילת הנוטעים | הרב בן-ציון חי עוזיאל

אֲבִינוּ שְׁבַשְׁמִים,
בוֹנֵה צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם -
וּמְכוֹנֵן מַלְכוּת יִשְׂרָאֵל.
רְצֵה ה' אֶרְצֶךָ
וְהַשְׁפַּע עֲלֶיהָ מִטּוֹב חֶסֶדְךָ.

תֵּן טַל לְבִרְכָה
וְגִשְׁמֵי רֶצוֹן הוֹרֵד בְּעֵתֶם
לְרוֹזֵת הָרִי יִשְׂרָאֵל וְעַמְּקִיָּה
וְלֵהֱשִׁקוֹת בָּהֶם כָּל צֶמַח וְעֵץ.

וְנִטְיַעוֹת אֵלֶּה
אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ נוֹטְעִים לְפָנֶיךָ הַיּוֹם
הַעֲמֵק שְׂרִיָּהֶם וְגַדֵּל פִּאֲרָם
לְמַעַן יִפְרְחוּ לְרֶצוֹן
בְּתוֹךְ שְׂאֵר עֲצֵי יִשְׂרָאֵל
לְבִרְכָה וְלִתְפָאָרָה.

וְחִזַּק יְדֵי כָּל אַחִינוּ
הַעֲמִלִים בְּעִבּוֹדַת אֲדַמַּת הַקֶּדֶשׁ
וּבַהֲפָרַחַת שְׂמִמָּתָה.
בָּרַךְ ה' חֵילָם
וּפְעַל יָדָם תִּרְצֵה.

הַשְׁקִיפָה מִמַּעוֹן קֶדְשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם
וּבָרַךְ אֶת עַמְּךָ אֶת יִשְׂרָאֵל
וְאֵת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתְּ לָנוּ
כִּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבוֹתֵינוּ.
אָמֵן.

שרית זיחז:

מלאו אסמנו בר |

פנחס לנדר (אלעד), דוד זהבי

מלאו אסמינו בר ויקבינו יין
בתינו הומים, הומים מתינוקות
ובהמתנו פורה -
מה עוד תבקשי מאתנו מכורה
ואין, ואין עדיין?

כי תבואו אל הארץ |
מן המקורות, לחן: עממי, תימני

עוד לא תמו כל פלאיך |
יורם טהרלב

כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ
וְנִטְעַתֶם כָּל עֵץ תַּחֲלָה
וְנָתַן הָעֵץ פְּרִי
וְהָאָרֶץ יְבֹלָה.

ארצנו הקטנטונת, ארצנו היפה
מולדת בלי כותונת, מולדת יחפה
קבליני אל שיריך, כלה יפהפייה
פתחי לי שעריך אבוא בס אודה יה.

עֵת לִנְטֹעַ אֵילָנוֹת,
עֵת לִנְטֹעַ אֵילָנוֹת,
עֵת לִנְטֹעַ וּלְבַנּוֹת.

בצל עצי החורש, הרחק מאור חמה
יחדיו נכה פה שורש אל לב האדמה
אל מעיינות הזוהר, אל בארות התום
מולדת ללא תואר וצועני יתום.

וַיִּשְׁבַּתֶם אִישׁ תַּחַת גִּפְנוֹ
וְתַחַת תְּאֵנָתוֹ,
וְהָיִיתֶם כְּעֵץ שֵׁתוֹל
עַל-פְּלָגֵי-מַיִם

עוד לא תמו כל פלאיך
עוד הזמר לו שט
עוד לבי מכה עם ליל
ולוחש לו בלאט:
את לי את האחת
את לי את, אם ובת
את לי את המעט
המעט שנותר.

עֵת לִנְטֹעַ אֵילָנוֹת,
עֵת לִנְטֹעַ אֵילָנוֹת,
עֵת לִנְטֹעַ וּלְבַנּוֹת.

וּבְנִיתֶם חֲרֵבוֹת עוֹלָם
שְׁמָמוֹת תִּקְוָמוֹ
וְחָיִיתֶם עַל-אֲדָמַתְכֶם
לְבֶטַח וּלְעוֹלָם.

נביאה בבגדינו את ריח הכפרים
בפעמון ליבנו יכו העדרים,
ישנה דממה רוגעת
וקרן אור יפה,
ולאורה נפסעה ברגל יחפה.

עֵת לִנְטֹעַ אֵילָנוֹת,
עֵת לִנְטֹעַ אֵילָנוֹת,
עֵת לִנְטֹעַ וּלְבַנּוֹת.

עוד לא תמו כל פלאיך ...

את לי הבית |
אביהו מדינה

עבריה |
רחל המשוררת

מהלך כשיכור בשדותייך
נוגע לא נוגע בגופך
כאייל מדלג בין סלעיך
וברק בעיני מיופיך
עוד אפריח פרחים בתלמיך
ובזר אעטור את ראשך
ואת לקראתי פרסי ידיך
אבוא ואשכון בחיקך

את לי הבית את קרן אור
בליבי חקקתי דמותך
ולך נולדתי לאהוב ולשמור
ולעד לא אשבע מיופיך

המטר עוד ירווה את שדותייך
וטל ילטף את גופך
גם רקפת תבקע בין סלעיך
תקשט בצבעה את יופיך
עוד אפרח כאילן בתלמיך
ואגדל עד אגע בראשך
ואת תאמציני בידיך
מנוח אמצא בחיקך

את לי הבית ...

אני מבטת בה נפעמת,
נדמה: הנה זה אך
בחן קדומים, בשחור ולהט
עלתה מן התנ"ך.

וגשר פז נתלה ממנה
אל ארץ העברים.
וזכרונות ימי החסד
בנפש מתמרים.

בנוף נכר הלוך ונוע
(דרכים בו מי יספר?)
אני המרתי שחור ולהט
בתכלת ובנהור.

אך אם מעלתי - לא לנצח,
כחשתי - לא עד תם.
ושבתי שוב פשוב ההלך
אל כפר מולדתו.

כה אעמד פה לפניך
נפעמת אחותי,
בחן קדומים, בשחור ולהט
אזין עיני תכלתי.

ארץ בראשית |
יוסי גיספון, שמואל אלבז

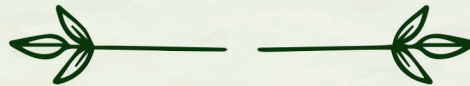
אם העולם עוצם עיניו ואלוקים שותק עכשיו
תמיד הייתי ואהיה למענך
אל תפחד, אני איתך עד סוף הדרך
בנשימתי האחרונה אקרא בשמך

ארץ בראשית, גן עדן של מכאוב
ארץ עירומה, כמו ים שאין לו חוף
פיסה של אדמה, עוצרת נשימה
מולדת בת חלוף

כל הסוררים מייחלים לכתוב
על בת מלך המושלכת אל הרחוב
הם יאלמו כולם, לא יישמע קולם
ולך יהיה עוד טוב

אם באור אלפי שמשות נפשך תדעך
בדמי אשקך ואחיה אותך
כל עוד אני נושם, עליך אלחם
לא אעזוב אותך

אם העולם עוצם עיניו ואלוקים שותק עכשיו
תמיד הייתי ואהיה למענך
אל תפחד, אני איתך עד סוף הדרך
בנשימתי האחרונה אקרא בשמך... ישראל

קטץ קריאה:

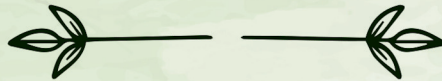
הִנֵּה יָמִים בָּאִים נָאִם ה', וְנִגַּשׁ חוֹרֵשׁ בְּקִצְרֵךְ, וְדֹרֶךְ עֲנָבִים בְּמִשַּׁךְ הַזֶּרַע; וְהִטִּיפוּ
הַהָרִים עָסִיס, וְכָל-הַגְּבָעוֹת תִּתְמוּגְגְנָה. וְשִׁבְתִּי אֶת שְׁבוֹת עַמִּי יִשְׂרָאֵל, וּבְנוּ עָרִים
נְשֻׁמוֹת וַיֵּשְׁבוּ, וְנָטְעוּ כְרָמִים וְשָׂתוּ אֶת יַיִנָם; וְעָשׂוּ גִנּוֹת וְאָכְלוּ אֶת-פְּרִיהֶם.
וְנָטְעִיתִם, עַל-אֲדָמָתְם; וְלֹא יִנְתְּשׁוּ עוֹד, מֵעַל אֲדָמָתְם אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם, אָמַר ה'
אֱלֹהֶיךָ.

אוליג מפירות שנתחזה בהן ארץ ישראל ומיני מזונות.
ואחר חכן שרים יחד ומזרכים על הארץ ועל המזון.

שרים זיחג "שיר המעלות" (תהילים קכ"ו):

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת בְּשׁוּב ה' אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן הֵיינוּ כְּחַלְמִים.
אֲזַ יִמְלֵא שְׁחֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה.
אֲזַ יֵאמְרוּ בְּגוֹיִם הַגְּדִיל ה' לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהֵי.
הַגְּדִיל ה' לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ הֵיינוּ שְׂמֵחִים.
שׁוֹבָה ה' אֶת שְׁבִיתֵנוּ כַּאֲפִיקִים בְּנֶגֶב.
הַזְרְעִים בְּדַמְעָה בְרִנָּה יִקְצְרוּ.
הַלֹּחֵץ יִלֵּךְ וּבִכָּה נִשְׂא מִשָּׁךְ הַזֶּרַע בֹּא יבֹּא בְרִנָּה נִשְׂא אֶלְמֹתָיו.

ברכת על המחיה - נוסח עדות המזרח:

על חמשת מיני דגן, אם אכל
מזונות יאמר: ועל המחיה.
על פירות משבעת המינים:
ועל הפרות.
על יין: ועל פרי הגפן.
על מזונות ויין ביחד:
ועל המחיה ועל פרי הגפן.

ברוך אתה ה' על הארץ
על חמשת מיני דגן:
ועל המחיה (ועל הכלכלה):
על פירות משבעת המינים:
ועל פרותיה
על יין: ועל פרי גפנה
על מזונות ויין ביחד:
ועל המחיה (ועל הכלכלה)
ועל פרי גפנה.

ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם.
אם אכל/ה מחמשת מיני דגן:
על המחיה ועל הכלכלה
אם אכל/ה פירות משבעת המינים:
על העץ ועל פרי העץ
אם שתה/שתתה יין: על הגפן ועל פרי הגפן
על מזונות ויין ביחד:

על המחיה ועל הכלכלה ועל הגפן ועל פרי הגפן
ועל תנובת השדה ועל ארץ חמדה טובה ורחבה
שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע
מטובה. רחם (נא) ה' אלוהינו על ישראל עמך
ועל ירושלים עירך ועל ציון משפן כבודך. ועל
מזבחך. ועל היכלך. ובנה ירושלים עיר הקדש
במהרה בימינו. והעלנו לתוכה. ושמחנו בבנינה
ונאכל מפריה ונשבוע מטובה ונברכך עליה
בקדשה ובטהרה.
כי אתה ה' טוב ומטיב לכל ונודה לך על הארץ

שער שלישי - ארץ של חלב מרור ודבש

שרית יחד:

ללכת שבי אחריך |

אהוד מנור, נורית הירש

לשאת חלום מבטן, מדורות,
לשאל באביביך נחמה,
לחיות על פני ובתוכי האדמה
הנוראה והיפה הזאת.
ללכת שבי אחריך...

עם ערב הד קולנו יעלה,
מבוקר יום אלינו הוא יבוא
ופדיוננו יראה עד בוא ערבו,
מתי סוכת שלומך עלינו תיגלה.

להיוולד כל בוקר מחדש,
עם כל מילת פרידה למות מעט,
ולהביא אל העולם עוד בן ובת
בארץ של חלב, מרור ודבש.

ללכת שבי אחריך,
לנשום את השמש הצורב,
לחלום אותך מול שמיך,
לכאוב אותך ושוב להתאהב.

כוס שלישית

צורכת/ת הסדר:

כוס שלישית נשא בדמע
ותהא לאות ולזיכרון
לכל אלו שהארץ
לא האירה להם פניה.
עין במר בוכה
על רבבות ואלפים
ששלמו ביקר שבדמים.
נשא תפילה למען אלו
יושבי חושך וצלמוות
אור גדול יזרח מאופל
וישובו מהרה לביתם

שוחים כוס שלישית - כולה אדום

שריט זיחג:

כי האדם עץ השדה |

נתן זך

אהבתי וגם שנאתי
טעמתי מזה ומזה
קברו אותי בחלקה של עפר
ומר לי, מר לי בפה
כמו עץ השדה

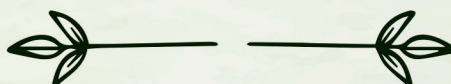
כי האדם עץ השדה
כמו העץ הוא צמא למים
כמו האדם הוא נשאר צמא
ואני לא יודע
איפה הייתי ואיפה אהיה
כמו עץ השדה

אהבתי וגם שנאתי
טעמתי מזה ומזה
קברו אותי בחלקה של עפר
ומר לי, מר לי בפה
כמו עץ השדה.
כמו עץ השדה.

כי האדם עץ השדה.
כי האדם עץ השדה.
עץ השדה

כי האדם עץ השדה
כמו האדם גם העץ צומח
כמו העץ האדם נגדע
ואני לא יודע
איפה הייתי ואיפה אהיה
כמו עץ השדה

כי האדם עץ השדה
כמו העץ הוא שואף למעלה
כמו האדם הוא נשרף באש
ואני לא יודע
איפה הייתי ואיפה אהיה
כמו עץ השדה

שיר ארץ |
נתן יונתן, סשה ארגוב

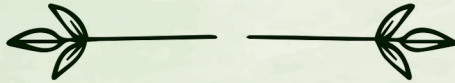
שב החצב לבן לפרוח
שם בדרך יחידי
והיסמין ישיב ניחוח
שדות הזמן שלה האבודים.

ארץ שמתקו לה רגביה
ומלוחים כבכי כל חופיה
שנתנו לה אוהביה
כל אשר יכלו לתת.
כל אביב שבים לה סביוניה
לכסות את כל קמטי פניה
רוח קיץ עצב אבניה
ילטף באור.

ארץ שיושביה היא אוכלת
וזבת חלב ודבש ותכלת
לפעמים גם היא עצמה גוזלת
את כבשת הרש.

ארץ שמתקו לה רגביה
ומלוחים כבכי כל חופיה
שנתנו לה אוהביה
כל אשר יכלו לתת.

שב הסתיו עם כובד ענניה
לעטוף אפור את כל גניה
והחורף את שמורות עיניה
הבוכות יסגור.

שב החצב לבן לפרוח
שם בדרך יחידי
והיסמין ישיב ניחוח
שדות הזמן שלה האבודים

עורי עור |
אביב גפן

אלימות, השפלה
גזענים לעלייה
ועוד ילד שפוחד לחזור הביתה
האימה האיבה
שירים של מלחמה
ושנאת אחים שבכל יום גוברת

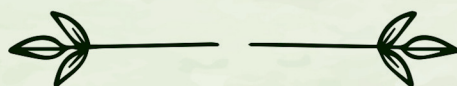
עורי עור...

ותני לי ת'כח
לאהוב אותך
מן פינה קטנה לשמוח
איך לפעמים קשה לסלוח לך

האימה האיבה
קולות המלחמה
ושנאת אחים
שבכל יום גוברת

הזיקנה מביכה
הם מתים פה מבושה
בקולם הם לוחשים
ואת שותקת

עורי עור
עורי עור
מולדת אהובה
כי אנחנו עייפים מאוד
זקוקים למנוחה
עורי עור
עורי עור
מולדת אהובה (חשוכה)
פעם בחיים אנו חיים
תתני קצת אהבה

אנחנו לא צריכים |
אבי קורן, שמואל אימברמן

כבר יבשו עינינו מדמעות,
ופינו כבר נותר אילם בלי קול.
מה עוד נבקש, אמור מה עוד?
כמעט ביקשנו לנו את הכל.

את הגשם תן רק בעיתו,
ובאביב פזר לנו פרחים,
ותן שיחזור שוב לביתו,
יותר מזה אנחנו לא צריכים.

כבר כאבנו אלף צלקות,
עמוק בפנים הסתרנו אנחה.
כבר יבשו עינינו מלבכות -
אמור שכבר עמדנו במבחן.

את הגשם תן רק בעיתו,
ובאביב פזר לנו פרחים,
ותן לה להיות שנית איתו -
יותר מזה אנחנו לא צריכים.

כבר כיסינו תל ועוד אחד,
טמנו את ליבנו בין ברושים.
עוד מעט תפרוץ האנחה -
קבל זאת כתפילה מאוד אישית.

את הגשם תן רק בעיתו,
ובאביב פזר לנו פרחים,
ותן לנו לשוב ולראותו -
יותר מזה אנחנו לא צריכים

שער רביעי - ונתת שלום בארץ

שרית יחד:

דמיין |

ג'ון לנון, תרגום: דן אלמגור

אולי תגיד שרק חלמתי
אך זה כוחו של החלום
אם נדמיין אותו ביחד
נגשים אותו עכשיו היום.
אוו...

נגשים אותו עכשיו היום...
אוו...

דמיין שאין גן עדן
וגם לא גיהנום
שרק שמיים תכלת
פרושים שם במרום

אולי תגיד שרק חלמתי
אך זה כוחו של החלום
אם נדמיין אותו ביחד
נגשים אותו עכשיו היום.

דמיין עכשיו את שנינו
באהבה טובה
האופק לפנינו
מקרין חום ושלווה
תנשום את מה שבינינו
נכון שיש תקווה
אאה...

דמיין שאין גן עדן
וגם לא גיהנום
שרק שמיים תכלת
פרושים שם במרום
דמיין עולם של שקט
אין זה כבר חלום
דמיין אדם בלי פחד
חופשי מדאגות
ואנשים ביחד
זורמים ללא גבולות
פשוט חיים בנחת
עם אותן המשאלות.

כוס רביעית

פזמון/תהום:

כוס ברכה נשא לנו,
לבנותינו ולבנינו
ולכל מעשה ידינו
לפרי האדמה
ולתנובת האדם
לחיים ולברכה.
ויהודה לעולם תשב
וירושלים לדור ודור.
וגר זאב עם כבש
ונמר עם גדי ירבץ
יהי שלום בחילינו
שלווה באוהלינו -
לחיים ולשלום!

שומים כוס שלישית - רוזה אבן ומיץ אלה

הלוואי |

אהוד מנור, בועז שרעבי

הלוואי ומענן תרד עלינו קשת
הלוואי שלעולם הזה יש תקנה
הלוואי ויום יצמח מתוך סופה גועשת
הלוואי ולא תאבד לעד המתנה

הלוואי שהמדבר יצמיח עשב דשא
הלוואי ועוד נשב בצל התאנה

הלוואי שלא נכאב ואיש אחיו יאהב
הלוואי ויפתחו שוב שערי גן עדן
הלוואי ויתמזגו מזרח ומערב
הלוואי הלוואי ונחדש ימינו כאן כקדם

הלוואי ולא ישא עוד גוי אל גוי חרב
הלוואי ולא ננטוש את דרך התקווה
הלוואי והאדם יהיה רחום עד ערב
הלוואי שיש סיכוי אחד לאהבה

הלוואי שלא נכאב ואיש אחיו יאהב
הלוואי ויפתחו שוב שערי גן עדן
הלוואי ויתמזגו מזרח ומערב
הלוואי הלוואי ונחדש ימינו כאן כקדם

לו יהי |
נעמי שמר

מה קול ענות אני שומע
קול שופר וקול תופים
כל שנבקש לו יהי
לו תישמע בתוך כל אלה
גם תפילה אחת מפני
כל שנבקש לו יהי

לו יהי לו יהי.....

בתוך שכונה קטנה מוצלת
בית קט עם גג אדום
כל שנבקש לו יהי.
זה סוף הקיץ סוף הדרך
תן להם לשוב הלום
כל שנבקש לו יהי.

לו יהי, לו יהי...

ואם פתאום יזרח מאופל
על ראשנו אור כוכב
כל שנבקש לו יהי.
אז תן שלוה ותן גם כוח
לכל אלה שנאהב
כל שנבקש לו יהי

עוד יש מפרש לבן באופק
מול ענן שחור כבד
כל שנבקש לו יהי.
ואם בחלונות הערב
אור נרות החג רועד
כל שנבקש לו יהי.

לו יהי, לו יהי
אנא - לו יהי
כל שנבקש לו יהי.

אם המבשר עומד בדלת
תן מילה טובה בפיו
כל שנבקש לו יהי
אם נפשך למות שואלת
מפריחה ומאסיף
כל שנבקש לו יהי

לו יהי, לו יהי...

לא נפסיק לחלום |

ישי ריבו

וְכָתַתּוּ חֲרִבוֹתֶם לְאֹתִים,
וְחֲנִיתוֹתֵיהֶם לְמִזְמֵרוֹת
לֹא יִשָּׂא גּוֹי אֶל גּוֹי חָרָב,
וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה

מה לך נחושת
בין כלי מלחמה ותחמושת
הואילי ותהיי לנברשת
לגרש בך את החושך

ושלא יספרו לי שמדובר בעתיד הרחוק
שעדיף לי לשתוק לא להעיר
את הדוב או את גוג ומגוג
ואל תאיצו לנחמני
שמחר יהיה טוב
קצתי מלדחות את הקץ
בתירוצי היגיון
אני רוצה חולם דורש
משיח היום

מה לך מתכת
מלהיות לחוצה ונדרכת
שום תשימי עלייך איזה שלט
בו את דורשת מעט שקט

ולא נפסיק לחלום..

מה לך שלהבת, בין ארזים רמי צמרת
הניחי לעצמך היי יושבת-בכנים
על פמוטי זהב וכסף, שבתות וחגים

רק לא להסיח את השיח
ממלך המשיח

ולא נפסיק לחלום..

וְכָתַתּוּ חֲרִבוֹתֶם לְאֹתִים,
וְחֲנִיתוֹתֵיהֶם לְמִזְמֵרוֹת
לֹא יִשָּׂא גּוֹי אֶל גּוֹי חָרָב,
וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה

היי

מי יהיה פה ביום שאחרי
סוף החלום ושברו הקהה
מה שהיה ויותר לא יהיה

מה?

מה יישאר אחרי מלחמה?
בית ועץ על אותה אדמה
שמלבדה לא נמצא נחמה

הלב

נישא לאן שהרוח נושב
רק התקווה יכולה לקרב
את החב
שיר נדודים שכתבנו
כל השבילים שעזבנו

ברית עולמים ששכחנו
והאחים והפרחים שהנחנו

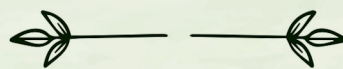
שיר נדודים שכתבנו
כל השבילים שעזבנו
ברית עולמים ששכחנו
והפרחים שהנחנו

(רק) שיר נדודים שכתבנו
כל השבילים שעזבנו
ברית עולמים ששכחנו
והאחים והפרחים שהנחנו

כאן

כאן הניצוץ הראשון כבר הוטמן
זה שנמצא בכולנו מזמן
זה שלא לכולנו מובן

שיר נעורים שאהבנו
כל הפצעים שכאבנו
ה"תהילה" שקצרנו
והמילה שכבר שנים לא אמרנו
אנחנו!

קטץ קריאה:

וַיֵּצֵא חֲטָר מִגִּזְעַי יִשְׂרָאֵל וַיִּנְצֹר מִשְׂרָשְׁתּוֹ יִפְרֶה. וַיִּנְחָה עָלָיו רוּחַ ה', רוּחַ חֲכָמָה וּבִינָה, רוּחַ
עֵצָה וּגְבוּרָה, רוּחַ דַּעַת, וַיִּרְאֵת ה'. וַהֲרִיחוּ בִּירְאֵת ה' וְלֹא לְמַרְאֵה עֵינָיו יִשְׁפּוּט, וְלֹא
לְמַשְׁמַע אָזְנוֹ יִזְכִּיחַ וְשִׁפְט בְּצַדֵּק דְּלִים, וְהִזְכִּיחַ בְּמִישׁוֹר לַעֲנֹוֹי אֲרָץ; וְהִכָּה אֲרָץ
בְּשֵׁבֶט פִּיּוֹ, וּבְרוּחַ שְׁפָתָיו יִמִּית רָשָׁע.
וְהָיָה צַדֵּק אֲזוֹר מִתְּנִיּוֹ; וְהָאֱמוּנָה אֲזוֹר חֲלָצִיו. וְגַר זָאֵב עִם כְּבִשׂ, וְנֹמֵר עִם גְּדִי יִרְבֹּץ;
וְעֵגֶל וּכְפִיר וּמִרְיָא יִחָדּוּ, וְנֹעַר קָטָן נִהְגַּ בָּם. וּפְרָה וְדָב תִּרְעֵינָה יִחָדּוּ יִרְבְּצוּ יִלְדִּיָּהּ;
וְאַרְיֵה כְּבָקָר יֹאכֵל תְּבֵן. וְשַׁעֲשַׁע יֹנֵק עַל חֵר פֶּתֶן; וְעַל מְאוֹרֹת צַפְעוֹנִי גָמוּל יָדוּ
הַדָּה. לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ בְּכָל הַר קִדְשֵׁי, כִּי מְלֵאָה הָאֲרָץ דַּעַת אֶת ה' כַּמִּים לַיָּם
מְכֹסִים.